

ha landbrugsjord komme under den privatøkonomiske dyrkningsgrænse og herefter gå ud af produktion. Beregningerne af marginaljordernes omfang er naturligvis usikre på grund af den lange tidshorisont, og fordi der indgår vanskeligt forudsigelige parametre, f.eks. produktivitet- og prisudviklinger, der er af afgørende betydning for det fremtidige omfang af landbrugsmæssig marginaljord. Som udgangspunkt for prognoseberegningerne er der forudsat en udbyttetigning i bygdyrkning på 1,5 pct., svarende til stignings-takten 1957-84. Endvidere er forudsat et realprisfald på korn på 2,8 pct. i gennemsnit pr. år 1984-91, mens der herefter frem til år 2010 er regnet med et årligt realprisfald på 1,5 pct.

En række følsomhedsanalyser viser, at navnlig udviklingen i realprisen har stor betydning for resultaterne. Et realprisfald på f.eks. 2,5 pct. årligt vil betyde, at der år 2010 vil være 400.000 ha marginaljord i Jylland. Hvis realprisfaldet sættes til én procent årligt i perioden, vil der slet ikke opstå privatøkonomisk betinget marginaljord. På grund af beligheden af de fra naturens hånd magreste og mindst dyrkningssikre jorder vil marginaliseringen formentlig være stærkest i dele af Midt-, Nord- og Vestjylland.

Omfanget af de arealer, der frem til år 2010 kommer under den beregnede privatøkonomiske dyrkningsgrænse, er ud fra de valgte forudsætninger beregnet til det dobbelte af 162.000 ha. Ved fastsættelsen af de 162.000 ha er der således taget højde for en række individuelle forhold. Dels er det ingenlunde givet, at den anvendte beregningsmodel fuldt ud kan afspejle landmændenes adfærd. Dels kan den urentable jord have en værdi som udlægningsareal for husdyrgødning. Hertil kommer, at strukturen i landbruget forandres langsomt. Det kan forventes, at en del jorder først opgives en tid efter, at det har vist sig at være urentabelt at fortsætte driften. Desuden vil planteavl med under-skud undertiden blive accepteret, da fortsat dyrkning giver en vis sikkerhed for grovfoder til en eventuel husdyrbesætning. Endelig kan det forventes, at en del arealer successivt søges overført til anden anvendelse, f.eks. tilplantning med pyntegrønt- og juletræskulturer eller nye alternative afgrøder. På denne baggrund er arealet, der reelt kan forventes at blive taget ud af produktion udfra privatø-

konomiske overvejelser, sat til halvdelen af det beregnede areal eller til ca. 162.000 ha.

Omfanget af marginaliseringen vil herudover kunne blive påvirket kraftigt af reguleringer på miljøområdet, f.eks. i form af vandings-, gødnings- eller bekæmpelsesmiddelbegrænsninger, herunder krav, der er særligt investerings- eller på anden måde omkostningskrævende.

De kommende års nødvendige initiativer på miljøområdet vil givetvis trække i retning af en øget marginalisering i forhold til, hvad der følger af kendte privatøkonomiske landbrugsmæssige overvejelser. Sådanne forhold er ikke inddraget ved ovennævnte prognoseberegninger.

Disse udviklingstendenser bør inddrages ved en samfundsmæssig vurdering af behovet for strategi og initiativer på området. Det må bl.a. tages i betragtning, i hvilket omfang miljøkrav påvirker arealanvendelsen inden for større, samlede områder.

2.3.2. Omfanget af miljømæssige interesseområder

De jorder, som fremover marginaliseres landbrugsmæssigt, vil hovedsagelig ligge på sandede jorder og lavbundsletter inden for en række områder, der bredt kan betegnes som miljømæssige interesseområder. I disse områder vil traditionel, intensiv jordbrugsmæssig udnyttelse som oftest ikke være forenelig med bevarelsen af natur- og miljøværdierne.

De miljømæssige interesseområder omfatter i hovedsagen:

- vandløbs- og sønære arealer, herunder lavbundsletter, som udgør oplande til følsomme naturområder (søer og indfjorde)
- strandenge, ferske enge, vedvarende græsarealer uden for omdrift, overdrev og småbiotoper
- tørre, sandede jorder med stort vandings- og gødningsbehov, beliggende over særligt sårbare grundvandsressourcer.

Omkring 300.000 ha af disse områder henhører i dag i naturtilstand eller i en landbrugsmæssigt ekstensiv udnyttelse.

Det skønnes, at et areal af tilsvarende størrelsesorden inden for de miljømæssige interesseområder i dag drives som traditionelt, intensivt landbrug. Langt størsteparten af disse intensivt udnyttede arealer er beliggen-